

Bijlage - Analyse Binnenstad Bolsward

Een inventarisatie van hoe het er nu voorstaat is nodig om de gezamenlijke agenda voor de binnenstad van Bolsward te bepalen. Alleen dan weten we waar we naartoe willen, waarom welke veranderingen gewenst zijn en welke maatregelen nodig zijn om onze doelen te bereiken. Deze analyse biedt zicht op de huidige stand van zaken. Het eerste deel is een analyse op thema's met de wensen vanuit de gemeente en de stad. Wat staat er in het gemeentelijk beleid zoals de Omgevingsvisie en sectoraal beleid? Wat hebben de (werk)groepen uit Bolsward, zoals de werkgroep Binnenstad Bolsward¹, in visie, ambities en wensen voor de binnenstad of Bolsward opgeschreven? Een overzicht met bevindingen is opgenomen in de bijgevoegde matrix. Deze vormen een integraal onderdeel van de analyse en de daaruit voortkomende gebiedsagenda en gebiedsplan. In het tweede deel van de analyse kijken we naar de samenhang: waar zien we koppelkansen tussen de verschillende thema's, wensen en opgaven? En waar zien we aandachtspunten?

Deel 1: thematische analyse

Openbare ruimte

1. Aangedragen punten vanuit de gemeente

- Er is op dit moment beperkt ruimte voor verblijf, ontmoeting en ontspanning in de openbare ruimte;
- De looproutes vanaf de transferpunten en door de binnenstad zijn momenteel niet optimaal t.o.v. het winkelaanbod, en de inrichting van de openbare ruimte;
- De historische uitstraling van de stad en het achterliggende gebied is op dit moment beperkt zichtbaar en beleefbaar;
- Op warme dagen is er op dit moment sprake van hittestress en de binnenstad is gevoelig voor wateroverlast. Er is nu veel verharding en weinig groen. Hierdoor is het een minder prettige verblijfslocatie. Ook in het kader van de klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid vraagt deze (vele) verharding aandacht;
- De binnenstad van Bolsward is compact, waardoor beperkt ruimte is voor groen. Bomen hebben beperkte wortelruimte, waardoor ze niet groot genoeg kunnen worden om te zorgen voor voldoende schaduw en verkoeling.

2. Aangedragen punten vanuit de stad

- Groenere invulling van de openbare ruimte (u2);
- Marktplaats en Achter de Smeden voetgangersgebied maken (1). Dit is een wens van de stad, omdat deze plek als verblijfsgebied ook een terrasfunctie heeft;
- Toevoegen van publieke verblijfsfaciliteiten aan het centrum (6);
- Vergroenen van de openbare ruimte (met behoud van het totaal aantal parkeerplekken in en nabij het centrum) (7);

¹ De werkgroep heeft in 2024 de Notitie Gastvrij Centrum Bolsward opgesteld, waarin zij 5 uitgangspunten (u), 11 maatregelen voor de korte termijn en 5 maatregelen voor de middellange termijn (m) voorstellen. Voor de herkenbaarheid zijn deze met de corresponderende nummers overgenomen in deze gebiedsanalyse.

- Aansluiten inrichting en wandelroute op monumentenroute. De inrichting en wandelroutes sluiten straks aan op de monumentenroute (5) ;
- Het culturaanbod in Bolsward bestaat uit “cultureel erfgoed” en “kunst en cultuur” en “culturele evenementen”. Dit bepaalt het DNA van Bolsward en is onderscheidend en aantrekkelijk.

3. Gezamenlijk wensbeeld

We zien dat de inrichting van de openbare ruimte in de binnenstad op sommige plaatsen niet voldoet aan onze wensen. Zo is er beperkt ruimte om te verblijven en ontmoeten en de looproutes naar en door de binnenstad zijn niet optimaal ten opzichte van het winkelaanbod. Bolsward heeft een rijke cultuurhistorie als Hanzestad en een van de elf Friese steden, maar dit is op dit moment onvoldoende beleefbaar en zichtbaar. Door de grote hoeveelheid verharding is er op warme dagen sprake van hittestress en is het gebied gevoelig voor wateroverlast. Tegelijkertijd is er door de compactheid van de binnenstad beperkt ruimte voor het toevoegen van groen.

We willen de openbare ruimte anders inrichten, om mensen aan te sporen om te verblijven, elkaar te ontmoeten en te bewegen in de binnenstad. Dit koppelen we aan ons culturele erfgoed, zodat deze ook beter zichtbaar en beleefbaar wordt. Ook willen we de binnenstad vergroenen waar mogelijk, om te zorgen voor een prettig verblijfsklimaat op warme dagen en het gebied minder kwetsbaar te maken voor piekhemelwater. We zorgen voor een goede balans met bereikbaarheid en toegankelijkheid.

Verkeer

1. Aangedragen punten vanuit de gemeente

- We constateren dat het doorgaand verkeer door het hart van de binnenstad gaat;
- Er is op dit moment op sommige locaties/momenten sprake van ongewenste verkeerssituaties;
- Het is niet bekend of er een alternatieve route voor doorgaand verkeer (o.a. de bus) mogelijk is;
- We willen automobilisten zoveel mogelijk verleiden om aan de randen van of net buiten het centrum te parkeren.

2. Aangedragen punten vanuit de stad

- Gastvrijer verblijfsgebied voor voetganger en fiets (u1);
- Minder overlast wildparkeren (u2);
- Minder (overlast van) verkeer op doorgaande route (u3);
- Verminderen overlast laad- en losverkeer (u4);
- Verminderen overlast lijndiensten (u5);
- Marktplaats en Achter de Smeden voetgangersgebied maken (1);
- Meer oversteeklocaties op de doorgaande route in de binnenstad. Deze dienen tegelijkertijd ook als snelheidsremmende maatregel (2);
- Meer veilige oversteeklocaties op de kades. Deze dienen tegelijkertijd ook als snelheidsremmende maatregel (3);
- Proef ‘gastvrije weekenden’. We starten met de proef ‘gastvrije weekenden’. Met Koningsdag, Pinksteren, Heamiel en Bolletongersdei is de binnenstad nu al afgezet en dat werkt prima. Het voorstel is om eens per maand, liefst elke week op zaterdag vanaf 12-24 uur en zondag tot zondag 12.00 uur, de binnenstad af te zetten om dan evenementen te organiseren vanuit de BAC. Bijkomend voordeel is dat dan de bus ook niet door de stad rijdt. (9);
- Venstertijden inperken tot 11 uur (11);

- Meer geschikte fietsparkeerplekken (m1);
- Onderzoek naar varianten voor structureel minder (overlast) verkeer op doorgaande route (m2);
- Realiseren veilige laad- en losplekken (m3);
- Verminderen overlast bij bushaltes (m4);
- Gesprek met Qbuzz over mogelijke alternatieve route door Bolsward (m5);
- Wildparkeren van voertuigen (met name kortdurend) tegengaan;
- De stad heeft een goede infrastructuur en is goed te bereiken via het water, de wegen en het openbaar vervoer. Ook de digitale snelweg is goed op orde.

3. Gezamenlijk wensbeeld

We zien dat er een doorgaande weg dwars door de binnenstad loopt. Het gaat hier om bestemmingsverkeer, maar een deel van het verkeer is ook doorgaand. Dit samen zet de (be-)leefbaarheid en gastvrijheid van de binnenstad onder druk en zorgt op sommige plaatsen voor ongewenste verkeerssituaties. De lijnbus maakt op dit moment gebruik van deze zelfde doorgaande route, terwijl in de directe binnenstad geen bushalte is. Het is belangrijk dat de binnenstad goed bereikbaar blijft, voor mensen te voet en te fiets, maar ook met de auto.

Door de auto minder dominant te laten zijn willen we de binnenstad een veiligere en gastvrijere omgeving maken. Op dit moment is niet bekend of een alternatieve route voor doorgaand autoverkeer en de bus mogelijk is. Daarom willen we dit onderzoeken. Aan de hand van de resultaten van het onderzoek, bepalen we welke maatregelen we precies kunnen treffen om dit te bereiken.

Wonen

1. Aangedragen punten vanuit de gemeente

- Bij plannen voor de binnenstad kijken we naar de mate waarin in het plan rekening is gehouden met goed ruimtegebruik, of aanwezige kansen worden benut en naar het tegengaan van leegstand (Ladder van Duurzame Verstedelijking);
- Er is behoefte aan extra (betaalbare) woningen in Bolsward, met name appartementen en betaalbare huurwoningen;
- Bij het toevoegen van nieuwe woningen geven we de voorkeur aan het benutten van de fysieke mogelijkheden binnen de bebouwde omgeving (inbreiding) boven uitbreiding van de bebouwde omgeving;

2. Aangedragen punten vanuit de stad

- In de visie en ambitie voor de stad Bolsward wordt aangegeven dat men wil dat 'Bolsward een gevarieerd en duurzaam woningaanbod [heeft] in zowel de sociale als de private sector, passend bij een stad die groeit naar 12.000 inwoners.

3. Gezamenlijk wensbeeld

We willen dat heel Bolsward, en dus ook de binnenstad, een prettige woonomgeving is. We zien dat er met name vraag is naar betaalbare koopappartementen en huurwoningen. Bij het realiseren van nieuwe projecten in de binnenstad streven we naar een balans tussen ruimtelijke kwaliteit en wooncomfort, waarbij ook aandacht is voor groen, leefbaarheid en sociale samenhang. Daarbij is het van belang dat plannen niet alleen bijdragen aan het woningaanbod, maar ook aan het versterken van de vitaliteit van de binnenstad en het tegengaan van leegstand.

Sociaal domein

1. Aangedragen punten vanuit de gemeente

- Inwoners van Bolsward ervaren hun gezondheid op dit moment het slechtst, vergeleken met de rest van de gemeente;
- Eenzaamheid is een probleem in Bolsward. Meer ontmoetingsplaatsen zouden kunnen helpen om eenzaamheid te bestrijden;
- We willen gezond gedrag stimuleren en de stad doelgroep- een leeftijdsvriendelijk maken. Belangrijke kracht van Bolsward is de compactheid; alles is op loop-/fietsafstand. Het is goed om bewoners nog meer te verleiden om de auto te laten staan. Het creëren van een 'beweegvriendelijke omgeving' in de binnenstad draait om het toegankelijk maken van de ruimte voor iedereen, ongeacht leeftijd, budget of fysieke mogelijkheden. Het vergroenen van de stad zorgt ervoor dat bewegen wordt gestimuleerd.
- We willen de mooiste gemeente van Nederland zijn, waar iedereen zich thuis voelt en kan genieten van kunst en cultuur;
- We willen inzetten op positieve gezondheid en preventie: kunst en cultuur zorgen niet alleen voor mooie dingen, maar maken ook dat mensen zich goed voelen. Samen willen we ervoor zorgen dat iedereen zich gezond en fijn voelt.

2. Aangedragen punten vanuit de stad

- Bolsward biedt een breed aanbod op gezondheid en zorg; van huisarts tot verpleegzorg. Er zijn in Bolsward goede revalidatiemogelijkheden.
- Bolsward heeft scholen voor zowel het primair onderwijs als het voortgezet onderwijs, van VMBO tot en met VWO, die goed aangeschreven staan.
- Bolsward heeft een groot pallet aan breedtesport om mensen in beweging te brengen en te houden. De sportverenigingen zijn daarin goed gefaciliteerd.

3. Gezamenlijk wensbeeld

We constateren dat er in Bolsward uitdagingen zijn op het gebied van gezondheid en welzijn. Bolswarders hebben de slechtste ervaren gezondheid van alle inwoners in de gemeente, er zijn beperkte mogelijkheden om te bewegen en elkaar te ontmoeten, en er is sprake van eenzaamheid.

We willen gezond gedrag stimuleren en de stad leeftijdsvriendelijk maken. De compactheid van Bolsward is een kracht: alles is op loop- of fietsafstand. Door de stad beweegvriendelijk en toegankelijk in te richten voor iedereen – ongeacht leeftijd, budget of fysieke mogelijkheden – verleiden we bewoners om vaker te lopen of te fietsen. Vergroening draagt hieraan bij en stimuleert bewegen in de openbare ruimte.

Economie

1. Aangedragen punten vanuit de gemeente

- Er is toenemende leegstand in de binnenstad. De gemeente werkt op dit moment aan een leegstandsaanpak;

- De looproutes vanaf de transferpunten en door de binnenstad zijn op dit moment niet optimaal t.o.v. het winkelaanbod en de inrichting van de openbare ruimte;
- We streven ernaar dat onze kernen zowel beleving als leefkwaliteit bieden. Dit omvat het waarborgen van (commerciële) voorzieningen voor onze inwoners en gasten, zodat zij prettig kunnen recreëren, boodschappen doen, elkaar ontmoeten en genieten van de cultuurhistorische waarde van onze gemeente. De grotere kernen fungeren als de economische centra van onze gemeente.

2. Aangedragen punten vanuit de stad

- De detailhandel sluit aan op de primaire en secundaire behoeften van de Bolswarder regio en heeft aantrekkingskracht;
- Bolsward is een aantrekkelijke vestigingslocatie voor bedrijven van primair (productie) tot tertiair (academisch) niveau en heeft voldoende vestigingsruimte.

3. Gezamenlijk wensbeeld

We zien dat steeds meer winkelpanden in het centrum leeg staan, waardoor de voorzieningen teruglopen. Ook constateren we dat de inrichting van de openbare ruimte en de doorgaande weg door het centrum zorgen voor een niet-optimale ervaring voor bezoekers. Tegelijkertijd zien we dat de weg belangrijk is voor de bereikbaarheid van winkels.

We willen Bolsward een aantrekkelijke *place to be* maken met een winkelaanbod dat aansluit op de behoeften van de inwoners van Bolsward en de omliggende regio. Ook hebben we aandacht voor winkelaanbod langs looproutes vanaf transferpunten. Op deze manier maken we Bolsward een aantrekkelijkere vestigingslocatie voor ondernemers en bedrijven.

Gastvrijheidseconomie en erfgoed

1. Aangedragen punten vanuit de gemeente

- Bolsward is een Hanzestad en hart van de Elfsteden. Dit zijn belangrijke componenten van de identiteit van de stad, die nu onvoldoende worden benut voor recreatie en toerisme;
- We willen de mooiste gemeente van Nederland zijn, waar iedereen zich thuis voelt en kan genieten van kunst en cultuur;
- We willen de cultuurhistorie van Bolsward beter zichtbaar en beleefbaar maken, o.a. door de routing van bezoekers en de informatievoorziening bij bezienswaardigheden te verbeteren. Hierbij hebben we extra aandacht voor mensen met weinig te besteden en mensen met een (fysieke) beperking. Dit komt ten goede aan alle bezoekers; zowel de inwoners van Bolsward en de omliggende dorpen en dagrecreanten en verblijfstoeristen die op vakantie zijn in de regio;
- De verhaallijnen van de merkpositionering Bolsward Klopt willen we doorvoeren in de beleefbaarheid van de binnenstad. Het gaat om de volgende lijnen: Mienskip (hart van de fiets-11steden), Historie (Hanzestad), Bezinning (levend erfgoed van Titus Brandsma), en Fryske Kultuer (Heamiel, unieke gevoel van de Fryske Kultuer);
- De routing van bezoekers in en naar de binnenstad gaan we onderzoeken en waar nodig verbeteren. Daarbij kijken we naar drie onderdelen: navigeren – hoe bezoekers met auto of fiets worden verwezen naar parkeermogelijkheden; informeren – of de route vanaf de parkeerplaats naar de binnenstad duidelijk en aantrekkelijk is, met bijvoorbeeld stadsplattegronden en bewegwijzering; en beleven – of het verhaal van Bolsward zichtbaar en beleefbaar is in de openbare ruimte, met

informatiepanelen, gevelteksten en meertalige informatie (Nederlands, Engels, Duits en Fries). We willen de bereikbaarheid binnenstad vanaf de haven/aanlegsteigers verbeteren;

- We willen slechtweervoorzieningen uitbreiden en beter beleefbaar maken, zodat er voor bezoekers ook bij slecht weer voldoende te doen en te zien is.

2. Aangedragen punten vanuit de stad

- Aansluiten inrichting en wandelroute op monumentenroute. De inrichting en wandelroutes sluiten straks aan op de monumentenroute (5);
- Proef 'gastvrije weekenden'. We starten met de proef 'gastvrije weekenden'. (9);
- De stad trekt veel recreanten en toeristen aan door het DNA van Bolsward en het culturele aanbod. Bolsward heeft een aantrekkelijke binnenstad met een goed winkel-, horeca- en overnachtingsaanbod.
- Het cultuuraanbod in Bolsward bestaat uit "cultureel erfgoed" en "kunst en cultuur" en "culturele evenementen". Dit bepaalt het DNA van Bolsward en is onderscheidend en aantrekkelijk.

3. Gezamenlijk wensbeeld

We zien dat de identiteit en cultuurhistorie van Bolsward veel potentie biedt voor recreatie en toerisme, maar dat deze op dit moment onvoldoende wordt benut. We zien kansen in het zichtbaarder en beleefbaarder maken van de cultuur van Bolsward om meer bezoekers te trekken.

We willen dat de binnenstad Bolsward een aantrekkelijke bestemming is voor recreanten en toeristen. Daarvoor willen we het cultureel erfgoed, kunst en cultuur en culturele evenementen beleefbaarder maken. Hiervoor willen we in ieder geval onderzoeken hoe we de looproutes naar en door de binnenstad en de informatievoorziening kunnen verbeteren. We hebben hierbij aandacht voor mensen met een (fysieke) beperking of die minder te besteden hebben.

Deel 2: Samenhang: koppelkansen en aandachtspunten

In het vorige deel hebben we thematisch geanalyseerd hoe de binnenstad van Bolsward er op dit moment voorstaat en welke gezamenlijke wensen we hebben voor ieder thema. In dit tweede gedeelte onderzoeken we hoe de thema's met elkaar samenhangen: waar kunnen ze elkaar versterken? En tussen welke kan het mogelijk schuren?

Er zijn veel koppelkansen tussen onze wensen op het gebied van de inrichting van de openbare ruimte en verkeer enerzijds en het sociaal domein anderzijds. **Door anders om te gaan met (doorgaand) gemotoriseerd verkeer**, ontstaat mogelijk ruimte voor het creëren van meer publieke verblijfsruimte, het vergroenen van de omgeving, realiseren van voldoende (fiets-)parkeerplekken en het creëren van looproutes in en naar de binnenstad. Met ingrepen in de openbare ruimte stimuleren we ontmoeting en beweging, en maken we de binnenstad een gastvrijere locatie voor iedereen, ongeacht inkomen of fysieke mogelijkheden. Dit is ook gekoppeld aan de identiteit en de cultuurhistorie van Bolsward: het biedt ruimte om het **culturele erfgoed en cultuurevenementen zichtbaarder en beleefbaarder** te maken. Samen draagt dit bij aan de uitdagingen die we zien op het gebied van economie, omdat een gastvrijere binnenstad voor inwoners bezoekers óók een aantrekkelijkere vestigingsplaats is voor bedrijven.

Door anders om te gaan met het (doorgaand) gemotoriseerd verkeer (de auto minder dominant), ontstaat ruimte voor het **creëren van meer groen**. Een groene omgeving verhoogt de verblijfskwaliteit en nodigt bovendien uit tot bewegen. Daarnaast biedt voldoende groen op warme dagen verkoeling, terwijl er op dit moment nog sprake is van hittestress door de vele verharding. Ook zorgt de aanwezigheid van bomen en planten voor een betere opname van (piek)regenwater, waardoor wateroverlast beter kan worden voorkomen. Bovendien kan het bijdragen aan een grotere biodiversiteit.

Door looproutes in de binnenstad en vanaf de aanlegsteigers, havens, transferpunten en omliggende wijken naar de binnenstad te verbeteren, stimuleren we mensen om niet met de auto naar de binnenstad te komen en de auto buiten de binnenstad te parkeren. Aantrekkelijke, groene looproutes nodigen mensen bovendien uit tot bewegen, wat goed is voor de gezondheid. Door **de binnenstad door middel van looproutes, groen en publieke verblijfsruimtes een aantrekkelijkere locatie om te verblijven, ontmoeten en bewegen** te maken, creëren we meer *traffic* voor winkels, cultuurvoorzieningen en horeca. Zo versterken we de binnenstad als aantrekkelijke vestigingslocatie voor nieuwe ondernemers en helpen we de fysieke verbinding te leggen met de omliggende wijken.

Een aandachtspunt is de spanning tussen het toevoegen van groen, met name bomen die groot genoeg zijn om voor voldoende schaduw te zorgen, en het op peil houden van het aantal parkeerplaatsen. We moeten goed rekening houden met de juiste parkeerbalans rondom het aantal parkeerplaatsen in en om de binnenstad.

Een ander aandachtspunt is de mogelijke spanning tussen gastvrijheid en bereikbaarheid. Gastvrijheid betekent in dit geval: minder (doorgaand) gemotoriseerd verkeer in de binnenstad, om zo aantrekkelijker te worden voor voetgangers en fietsers en te zorgen voor minder ervaren verkeersoverlast. Daartegenover staat de bereikbaarheid van de binnenstad voor bezoekers en de daarmee samenhangende omzet van winkels en horeca. Uit het provinciale koopstromenonderzoek van 2024 blijkt namelijk dat winkels in de binnenstad doordeweeks voor hun omzet afhankelijk zijn van mensen die er met hun auto naartoe komen en deze parkeren in de binnenstad. Het is dan ook van belang de binnenstad goed bereikbaar te houden voor bestemmingsverkeer.

Er is de wens om voor de bus en het (doorgaand) verkeer dat nu nog door de binnenstad rijdt een alternatieve route te zoeken. Daarbij moeten we rekening houden met de gevolgen van zo'n alternatieve route. Doorgaand en zwaar verkeer kan op alternatieve routes mogelijk zorgen voor overlast, bijvoorbeeld door geluid of trillingen en de mogelijke impact daarvan op kades en woningen. Er is onderzoek nodig naar geschikte alternatieve routes en naar de effecten van het verplaatsen van deze verkeersstromen. De uitkomsten van een dergelijk onderzoek vormen een randvoorwaarde voor hoe en in welke mate het doorgaand verkeer om de binnenstad heen kan worden geleid. En daarmee hoe we gastvrijheid in de binnenstad van Bolsward vorm kunnen geven.

Conclusie: We willen een Gastvrijere binnenstad maken voor iedereen. Hiervoor willen we anders omgaan met (doorgaand) gemotoriseerd verkeer (minder dominant), de cultuur en historie van Bolsward zichtbaarder en beleefbaarder maken, verblijven, ontmoeten en bewegen stimuleren en door middel van het creëren van groen zorgen voor een prettig en klimaatbestendig verblijfsklimaat. In de Gezamenlijke Agenda Binnenstad Bolsward gaan we nader in op hoe we dit de komende jaren willen vormgeven.